

В загальному можна сказати, що, починаючи з 1996 року по теперішній момент, ми не можемо говорити про малий бізнес, як про серйозний елемент нашої економічної системи. Повільно та складно протікають процеси становлення цього середовища, затягується період первинного накопичення капіталу, і відповідно, превалюють його впливи сфери торгівлі та посередництва, конкурентне середовище створено лише в сфері торгівлі та знову ж таки посередницьких послуг, число робочих місць у сфері малого бізнесу незначне порівняно з державним сектором та зростаючими масштабами безробіття, дуже складне та не досліджене соціальне середовище бізнесу. Хоча можна говорити про позитивні елементи, привнесені в економічну дійсність малим бізнесом. Це – поповнення ряду надаваних послуг та реалізованих товарів (основна маса котрих все же є імпортною), створення хоча б і незначного, але все ж зростання числа робочих місць, можливість підприємливим людям реалізувати свої можливості в сфері підприємництва.

В перспективі, на думку автора, малий та середній бізнес повинен отримати розповсюдження не лише у містах, але й по всій території регіону та стати тим потужним середнім прошарком у народному господарстві, де будуть діяти і закони конкуренції та вільного ринкового підприємництва, і соціальний захист, і соціальна справедливість.

УДК: 332:477.73

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ КСП МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В НОВІ ФОРМУВАННЯ РИНКОВОГО ТИПУ

Л.Д.ЗАВІДНА - к.с.-г.н., доцент, Херсонський ДАУ

Проблеми села вже перестали бути лише проблемами АПК, а набрали загальнодержавного значення. Глибока економічна криза, яка особливо вразила с.-г. товаровиробників і призвела до різкого спаду обсягів виробництва, а також наявність ринкових тенденцій, змушують місцеві органи влади, а перш за все керівників господарств, здійснювати пошуки виходу з ситуації, що склалася. Держава стала перед фактом, що в переважній більшості КСП іде обвал фінансово-господарської діяльності, ростуть збитки і борги, колективна власність розкрадається і приходять в занепад.

Так, 1998 р. колективними сільськогосподарськими підприємствами, за якими закріплено 82,6% земельних площ, вироблено лише 41,2% валової продукції сільського господарства, коли по приватному сектору, представленому населенням, за наявності закріплених за ним 17,4% земель, питома вага виробленої продукції сільського господарс-

тва становила 58,8%. а з розрахунку на кожен процент питомої ваги земельних угідь – відповідно 0,5 і 3,4. Тобто нині у приватному аграрному секторі України є значні резерви виробництва, а отже, і перспективність приватної власності в аграрному секторі, хоча він представлений в основному невеликими особистими підсобними господарствами. Якщо на кожні 100 га земельних угідь в 1998 р. по суспільному сектору одержано 31,3 тис. грн. валової продукції сільського господарства, то по приватному сектору – відповідно 212,4 тис. грн., або у 6,8 раза більше.

Отже практика свідчить, що КСП, як форма підприємницької діяльності, не витримує ринкового навантаження і є неконкурентноздатною порівняно з організаційно-правовими формами підприємництва, які ґрунтуються на засадах приватної власності на майно і землю.

На Україні з 1995 р. питаннями реструктуризації с.-г. підприємств займається американська консалтингова корпорація "РОНКО", яка співпрацює з 15 (п'ятнадцятьма) областями країни. Протягом 5 (п'яти) років Миколаївська область активно співпрацює з Проектом паювання сільськогосподарських земель (ППСГЗ) з питань реформування землі та с.-г. підприємств, який проводиться згідно з міжурядовою угодою між Україною та Сполученими Штатами Америки. У програмі брали участь 73 господарства області (станом на грудень 1999 р). На їх базі було створено 28 ТОВ, 17 АО, 14 приватно-орендних підприємств, 5 селянських фермерських господарств, 6 виробничих с.-г. кооперативів, 3 – інші формування.

Важливим кроком на шляху виходу економіки країни із кризи став Указ Президента України "Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки" від грудня 1999 р., у зв'язку з чим реструктуризація на сьогодні бурхливою хвилею пройшла майже по всіх господарствах Миколаївської області. Данні на лютий 2000 р. становлять: із загальної кількості КСП (їх 354), які підлягають реформуванню, на сьогодні реструктуризовано 345. Із них: 72 ТОВ, 23 АО, 17 приватно-орендних підприємств, 5 селянських (фермерських) господарств, 220 с.-г. кооперативів, 8 - інші формування.

У деяких реструктуризованих с.-г. підприємств, які були потенційними банкрутами перед реструктуризацією, виробничо-фінансові показники значно покращились. Серед цих підприємств слід відзначити:

- ТОВ "Схід" (КСП Маліївка) – рівень рентабельності в 1998 р. збільшився на 24% у порівнянні з 1997 р., збиток господарства за цей період зменшився на 437 тис.грн.;

- сільгоспкооператив "Соціалізм" Березнігуватського району – рівень рентабельності в 1998 р. збільшився на 2,5%. А прибуток за цей період збільшився на 13,5 тис.грн.;
- ССС "Незалежна Україна" Первомайського р-ну – рівень рентабельності в 1998 р. збільшився на 32,7%, а прибуток за цей період збільшився на 124 тис.грн.

Розглянемо більш детально процес реструктуризації на прикладі господарства ССС "Незалежна Україна", де процес реструктуризації розпочався ще в 1996, за допомогою Миколаївської філії ППСГЗ. У процесі реформування всі колишні члени спілки отримали Державні акти на право приватної власності на землю.

- Колишній керівник господарства М.І.Москаленко створив приватну орендну компанію, яку юридичне було оформлено, як приватне господарство (ПГ) "Пріоритет". Більшість селян (177 осіб) віддали свої земельні паї в оренду новоствореному ПГ, за ціною \$51 за 1 га в рік терміном на 3 роки.
- 16 колишніх членів спілки вирішили господарювати на своїй землі самостійно.
- 5 (п'ятеро) об'єднали свої суміжні земельні ділянки і створили ТОВ, щоб вести господарство на комерційній основі.
- Ще 2 (двоє) створили ТОВ для роботи на крупорушці.
- Решта членів організували ТОВ "Вікторія".

Ті, хто передав землю та майно в оренду ПГ "Пріоритет", одержали минулого року до 1300 грн. за оренду землі і по дивідендах за свої майнові паї.

Аналіз основних економічних показників свідчить про те, що господарство успішно працювало в минулому і це є запорукою успішної роботи в майбутньому.

Але не все так добре, як виглядає. Є й негативні сторони, при проведенні реструктуризації. Насамперед – це неосвіченість селян в питаннях самостійного господарювання. Селянин не знає, як використовувати свої права з найбільшою економічною вигодою. Також невідосконаленість законодавчої бази дає свої негативи. Крім того практика ППСГЗ свідчить, що у деяких випадках, коло господарств обирають не той шлях реструктуризації, який їм необхідний, вони опиняються ще в більш скрутнішому становищі, ніж у дореформованому стані.

Прискорення реформування аграрного сектора економіки потребує всебічної підтримки з боку держави, особливо цінової, фінансово-кредитної, вирішення питань з боргами як у цілому по аграрних формуваннях, так і по окремих фізичних сільськогосподарських товаровиробниках, які виходять з КСП, та інших недержавних аграрних формуван-

нях з власними земельними і майновими паями для подальшої сільськогосподарської діяльності .

Але, не зважаючи на всі негативи, можна стверджувати, що нові агропромислові формування зарекомендували себе, як більш прогресивні форми господарювання, оскільки вони постійно адаптуються до ринкових умов та до реальних обставин.